

บทที่ ๕

วิเคราะห์และวิพากษ์มนทัศน์เรื่องความไร้เหตุผลในจริยศาสตร์ของกามูส ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีนักปรัชญาให้คำนิยามต่างๆ เรียกสาระัตถะ (essence) ของชีวิต และในสรรพสิ่งเช่น ความคิด (idea) สสาร (substance) จิตวิญญาณ (spirit) หรือเจตจำนง (will) พวกเขาพูดถึงสาระัตถะคือการดำรงอยู่ (exist) และตัวตน (I am) แต่ยังไม่มีการให้คำตอบได้ว่าชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างไรและทำไมจึงดำรงอยู่ ชีวิตมีความหมายหรือไม่

ตอลสตอยกล่าวว่า^๑ “การหลอกลวงตัวเองทำให้หลงทาง สรรพสิ่งล้วนไร้แก่นสาร การไม่เกิดนั้นแหละคือความสุขที่แท้ ความตายดีกว่าการมีชีวิตและบุคคลควรปลดปล่อยตัวเองเสียจากชีวิต”

วิธีการดำเนินชีวิต รวมถึงทัศนคติ ค่านิยม มุมมองและการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของชีวิตของแต่ละคนนั้นๆ ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่กามูสกล่าวว่า “ข้าพเจ้าสรุปว่า ความหมายของชีวิตเป็นคำถามที่ด่วนที่สุด”^๒

ก่อนอื่นต้องพิจารณาให้ดีกว่าก่อนว่าเรื่อง “ความหมายของชีวิต” (Meaning of Life) เป็นคนละเรื่องกันกับเรื่อง “อุดมคติของชีวิต” (Summum Bonum) แต่แน่นอนว่าทั้งสองเรื่องมีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง บางแนวคิดเชื่อว่าควรการตอบคำถามว่าชีวิตมีความหมายหรือไม่มีความสำคัญ ถ้าชีวิตไร้เหตุผลและไม่มีจุดหมาย ทุกคนเกิดมาต้องตาย การที่จะแสวงหาคุณค่าชีวิตคงหาไม่มีความหมายไม่ ขณะที่บางแนวคิดเชื่อว่าการดำรงชีวิตอย่างไรต่างหากเป็นสิ่งที่สำคัญกว่ามาก

คำกล่าวของกามูสในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องตำนานของซิซิฟัสว่า “มีปัญหาสำคัญอย่างแท้จริงเพียงปัญหาเดียว และนั่นคือการฆ่าตัวตาย การตัดสินใจว่าชีวิตมีคุณค่าหรือไม่คุณค่าที่จะดำเนิน

^๑ ลีโอ ตอลสตอย, คำสารภาพ, แปลโดย อัศนี มูลเมฆ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์, ๒๕๕๖), หน้า ๘๐-๘๑.

^๒ Albert Camus, *The myth of Sisyphus and other essays*, translated by Justin O'Brien, (New York: Vintage Books, 1991), p. 4.

ต่อไปเท่ากับเป็นการตอบคำถามพื้นฐานของปรัชญา ”^๓ ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาปรัชญาความไร้เหตุผลกับจุดมุ่งหมายของชีวิตในจริยศาสตร์ของกามูส์

จากการวิเคราะห์ในบทก่อนหน้านี้ จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์ของของกามูส์มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำการแยกเป็นหัวข้อเพื่อเป็นการง่ายต่อความเข้าใจในการวิเคราะห์และวิพากษ์เรื่องความไร้เหตุผลของกามูส์ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ ดังนี้

๕.๑ บทวิเคราะห์และวิพากษ์มโนทัศน์เรื่องความสุขของกามูส์ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

๕.๑.๑ บทวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องความสุขของกามูส์ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

จุดมุ่งหมายชีวิตของมนุษย์ในทัศนะของกามูส์ คือ “ความสุข ” (Happiness) ซึ่งความสุขตามมโนทัศน์เรื่องความไร้เหตุผลของกามูส์ มีนัยบ่งบอกว่าเสรีภาพและความสุขเป็นภาวะเดียวกัน เมื่อมนุษย์ค้นพบเสรีภาพของตนเองเขาย่อมพบกับความสุขทุกขณะ ความสุขในทัศนะของกามูส์ต่างจากความสุขในทัศนะของลัทธิสุขนิยม (Hedonism) เนื่องจากความสุขในทัศนะของกามูส์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์เข้าใจสถานะของโลกและชีวิตว่าเป็นเช่นไร คือสำหรับกามูส์เมื่อมนุษย์ได้ตัดสินใจเลือกกระทำการต่างๆ ย่อมเชื่อว่าสิ่งเหล่านั้นก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเอง และพร้อมจะให้คุณค่าแก่สิ่งที่ตนเองได้เลือก ไม่ว่าจะเป็นความสุขที่ยาวนานหรือสั้นมากเพียงใด หากเป็นความสุขที่แท้จริง ย่อมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสำหรับมนุษย์ ในทางตรงกันข้ามหากความสุขที่ได้รับไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่มีคุณค่าสำหรับชีวิตมนุษย์เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ความสุขที่มนุษย์พึงแสวงหานั้น ต้องเป็นความสุขที่มีคุณภาพ (Quality) มากกว่าความสุขที่มากด้วยปริมาณ (Quantity) ดังที่กามูส์สะท้อนแนวความคิดที่ว่านี้ในเรื่อง “ความตายอันแสนสุข” แมร์โซกล่าวในประเด็นนี้ว่า “สิ่งที่สำคัญสำหรับฉันก็คือ ความสุขแบบที่มีคุณภาพ ฉันอาจล้มรสความสุขได้ ก็ต่อเมื่อต้องประจันพันตัวกับฝ่ายตรงข้ามอย่างรุนแรง...”^๔ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องเป็นการสนทนาระหว่างแมร์โซและคาเธอริน กามูส์ชี้ให้เห็นเหตุผลที่แมร์โซต้องออกไปจากบ้านเผชิญโลกทั้งๆ ที่ตัวเขามีความสุขที่นี่ ซึ่งความสุขที่แมร์โซต้องการนั้นไม่ใช่ปริมาณความสุขที่ได้รับ แต่แมร์โซปรารถนาความสุขที่มีคุณภาพ และเป็นความสุขที่แท้จริง

^๓ Albert Camus, *The Myth of Sisyphus and Other Essays*, translated by Justin O'Brien, (New York: Vintage Books, 1991): p. 3.

^๔ Albert Camus, *ความตายอันแสนสุข*, แปลโดย อำพรพรรณ โอตระกูล, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สามัญชน, ๒๕๓๔), หน้า ๑๘๕.

ในพุทธจริยศาสตร์ “ความสุข” เป็นหัวข้อที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาเพื่อให้ได้พบกับเสรีภาพและการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง การสอนของพุทธจริยศาสตร์ใช้หลักธรรมที่เรียกกันว่ามรรค หรือหนทาง ๘ ประการในการดับทุกข์เพื่อนิพพาน สุขสูงสุดสามารถมีได้ด้วยการเอาชนะตัณหาทุกรูปแบบ ส่วนสุขจากทรัพย์สินหรือความมั่นคงในชีวิต และการมีมิตรภาพที่ดีก็เป็นที่ยอมรับว่าเป็นเป้าหมายที่มีคุณค่าสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งความสุขของกามุสมีลักษณะเป็นแค่ความสุขในระดับนี้เท่านั้น

ความสุขทางพุทธจริยศาสตร์คือการดับทุกข์หรือนิโรธ ซึ่งอยู่ในเรื่องอริยสัจ หรือจตุราริยสัจ หรืออริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหลักคำสอนหนึ่งของพระพุทธเจ้า แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มีอยู่สี่ประการ คือ

๑. ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก ภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ สภาพที่บีบคั้น ได้แก่ ชาติ (การเกิด) ชรา (การแก่ การเก่า) มรณะ (การตาย การสลายไป การสูญสิ้น) การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก การปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวังในสิ่งนั้น กล่าวโดยย่อ ทุกข์ก็คืออุปาทานขันธ หรือขันธ ๕

๒. ทุกขสมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา-ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้ทางกามารมณ์ , ภวตัณหา-ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ ความอยากที่ประกอบด้วยภวทิฐิหรือสัสสตทิฐิ และ วิภวตัณหา-ความทะยานอยากในความปราศจากภพ ความอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่ ความอยากที่ประกอบด้วยวิภวทิฐิหรืออุจเฉททิฐิ

๓. ทุกขนิโรธ คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ กล่าวคือ ดับตัณหาทั้ง ๓ ได้อย่างสิ้นเชิง

๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คือ แนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรค อันมีองค์ประกอบอยู่แปดประการ คือ ๑. สัมมาทิฐิ-ความเห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ-ความดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา-เจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมันตะ-ทำกรณงานชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ-เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ-พยายามชอบ ๗. สัมมาสติ-ระลึกชอบ และ ๘. สัมมาสมาธิ-ตั้งใจชอบ ซึ่งรวมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือทางสายกลาง

ความสุขในทางพุทธจริยศาสตร์คือความดับทุกข์การสิ้นทุกข์ (นิโรธ) ทั้งปวง ความดับทุกข์หมายถึง หมดความทุกข์ บรรลุความสุขอันสูงสุด คือ นิพพาน ก็เป็นความสุข และเป็นบรมสุขคือสุขสูงสุดอีกด้วย

ความสุขมีความสำคัญมากในการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่า พุทธจริยธรรมไม่แตกต่างหากจากความสุข เริ่มตั้งแต่ขั้นต้น ในการทำความดีหรือกรรมดี ท้ายๆ ไปที่เรียกว่า บุญ ก็มีพุทธพจน์ตรัสว่า “บุญเป็นชื่อของความสุข” ในการบำเพ็ญเพียรทางจิตหรือเจริญภาวนา ความสุขก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดสมาธิ ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้มีสุขจิตย่อมตั้งมั่น (เป็นสมาธิ)” และเมื่อจิตเป็นสมาธิบรรลุฌานแล้ว ความสุขก็เป็นองค์ประกอบของฌานต่อไปอีกจนถึงฌานขั้นที่ ๓ แม้จะไม่มีสุขเป็นองค์ฌานแต่ก็กลับเป็นความสุขที่ประณีตยิ่งขึ้นไปอีก จุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือ นิพพาน ก็เป็นความสุขและเป็นบรมสุขคือสุขสูงสุดด้วย นอกจากนั้นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาที่เป็นบรมสุขหรือโพธิ์นั้น ก็พึงบรรลุได้ด้วยความสุข หรือด้วยข้อปฏิบัติที่มีความสุข มิใช่บรรลุด้วยความทุกข์หรือด้วยข้อปฏิบัติที่เป็นทุกข์^๕

นักปรัชญาบางสำนักมักจะถือว่าสิ่งที่มีค่าที่สุดของชีวิตคือ ความสุข แต่ความสุขคืออะไรนั้น แต่ละสำนักให้คำตอบไม่เหมือนกัน พุทธจริยศาสตร์ก็สอนว่าความสุขเป็นสิ่งที่มีค่าของชีวิต แต่ความสุขในความเข้าใจของพุทธก็มีทั้งส่วนที่เหมือนและไม่เหมือนกับสำนักอื่นๆ “จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา พึงบรรลุได้ด้วยความสุข หรือด้วยข้อปฏิบัติที่มีความสุข มิใช่บรรลุด้วยความทุกข์หรือด้วยข้อปฏิบัติที่เป็นทุกข์”^๖ พุทธจริยศาสตร์ได้แบ่งระดับและประเภทของความสุขไว้หลายแบบ ความสุขทางพุทธจริยศาสตร์อาจแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะคือ^๗

๑. สามิสสุข คือความสุขภายนอกหรือความสุขทางกายมีความสุขที่เกิดจากการเสพสิ่งที่ทำให้เกิดความพอใจเช่น ได้เห็นรูปสวยๆ ได้ฟังเสียงที่ไพเราะ การสัมผัสที่พึงพอใจ เป็นต้น กล่าวได้ว่าเป็นความสุขทางเนื้อหนัง การเที่ยว การดื่มกิน รวมเรียกว่า กามสุข

ความสุขทางกายเป็นความสุขธรรมดาสำหรับคนทั่วไปเป็นความสุขที่ขึ้นอยู่กับวัตถุภายนอกเกี่ยวเนื่องด้วยกามคุณการเสพความสุขประเภทนี้ จึงต้องมีสติระมัดระวัง เพราะเป็นความสุขที่ไม่แน่นอนหากตกอยู่ในความประมาทก็อาจนำมาซึ่งความทุกข์

๒. นiramisสุข คือความสุขภายในหรือความสุขทางใจเป็นความสุขที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุภายนอกในระดับพื้นฐานคือความรักความเข้าใจความอบอุ่นในระดับที่สูงขึ้นมาคือการที่จิตใจสงบเป็น

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๒๙.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕๗-๕๕๘.

^๗ พระครูธรรมธร ครรชิต คุณวโร, “การพัฒนาความสุขในพุทธธรรม”, **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (ม.ค.-มี.ค. ๒๕๕๖) หน้า ๙๑-๙๙.

สมาธิ ความไม่อาฆาตพยาบาทจองเวร ความอึดใจอันเกิดจากการประกอบคุณความดี และในระดับสูงสุด คือ การดับกิเลสเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่านิพพาน

สามิสสุข เป็นความสุขที่ต้องอาศัยสิ่งภายนอกร่างกายซึ่งต้องไขว่คว้าหามาครอบครอง ส่วนนิรามิสสุขเป็นความสุขอันแท้จริงที่เกิดขึ้นภายในใจของตนซึ่งไม่ต้องออกไปดิ้นรนไขว่คว้าที่ไหน เพื่อให้ได้มา พุทธปรัชญาแม้จะยอมรับความสุขทั้งสองอย่าง แต่ให้ความสำคัญกับความสุขทางใจ มากกว่า ความสุขที่แท้จริงนั้นเราไม่อาจจะหาได้จากทรัพย์สินสมบัติ อำนาจ เกียรติยศชื่อเสียง บางคนมีฐานะ ร่ำรวย มีชื่อเสียงเกียรติยศและมีตำแหน่งฐานะดี แต่ไม่ได้รับความสุขจากสิ่งที่มี บางคนอาจเป็นทุกข์กับสิ่งที่มี ดังนั้น พระพุทธศาสนาจึงยกย่องความสุขทางใจ ดังพระพุทธดำรัสว่า “ความสุขอื่นจะยิ่งไปกว่าความสงบไม่มี”^๔

๕.๑.๒ บทวิพากษ์มนทัศน์เรื่องความสุขของกามุสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

ความสุขกามุสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ เป็นความสุขสงบที่เกิดขึ้นภายในใจของตนเอง โดยตัวบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ค้นพบด้วยตัวเอง มิใช่เป็นการอ่อนวอนจากพระเจ้าหรือสิ่งใดๆ ก็ตาม เป็นความสุขที่เกิดจากการเรียนรู้ตัวเอง เข้าใจธรรมชาติและสภาวะการดำรงอยู่ของตนเองและของโลก ด้วยความมีสติสัมปชัญญะ ทำให้บุคคลนั้นเกิดความสุขสงบภายใน ณ เวลาในขณะนั้น เป็นความสุขในวินาทีนั้นเมื่อบุคคลนั้นได้ใช้สติ และรู้แจ้ง ความสุขที่แท้จริงคือความสุขภายใน หมายถึงการมีสติ รู้แจ้งภายในใจ และเป็นความสุข ณ เวลานั้น ด้วยความรู้สึกรู้เป็นอิสระ ปลอดภัยโล่งสบาย

ส่วนความสุขภายนอก คือความสุขที่หามาจากสิ่งนอกตัวเอง เช่น มีเงินทอง ยศ ชื่อเสียง มีเวลา มีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่ปรารถนาตรงกัน จึงต้องมีการแสวงหาแข่งขันกันโดยทางใดทางหนึ่ง เมื่อได้มาก็ให้เกิดความสุขสมปรารถนาบ้าง แน่แน่นอนว่าเป็นความสุขชนิดหนึ่งด้วยเช่นกัน แต่สิ่งภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน แปรเปลี่ยนไปอยู่เสมอ ความสุขที่ขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ย่อมแปรเปลี่ยนไปตามไปด้วย ความทุกข์จึงปรากฏขึ้นไปตามผลลัพธ์ของมัน ความสุขเช่นนี้เป็นความสุขที่เลื่อนลอย เอาแน่ไม่ได้และไม่ใช่อะไรที่แท้จริง เพราะในความแสวงหาถ้าไม่ได้หรือได้สิ่งที่ไม่ชอบใจ ก็ให้เกิดความทุกข์ด้วยไม่สมปรารถนา นอกจากนี้ ถ้าได้สิ่งนั้นๆ มาด้วยการกระทำที่ไม่ดี การกระทำนั้นก็จะกลายเป็นเครื่องตัดทอนตนเองอีกด้วย ถ้าความสุขภายนอกเป็นเหตุของความสุข ผู้ที่มีสิ่งภายนอกบริบูรณ์ จะต้องเป็นสุขทุกคน แต่ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น ผู้ที่บริบูรณ์ด้วยสิ่งภายนอกแต่เป็นทุกข์ก็มีอยู่มากมาย เพราะเหตุนี้สิ่งภายนอกจึงไม่ใช่เป็นเหตุของความสุข เป็นเพียงเครื่องแวดล้อม

^๔ พระไพศาล วิสาโล, นิพพานคือร่มใจ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.visalo.org>

อุดหนุนความสุขดังกล่าวแล้วเท่านั้น ทั้งสองแนวคิดมีความเห็นคล้ายกันว่าความสุขจากภายนอก ไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง

ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดทั้งสองแบ่งลักษณะของความสุขเป็น ๒ ประเภทคือ ความสุขภายนอกและความสุขภายใน หรืออาจเรียกว่าแบ่งเป็น สามีสสุขและนิรามีสสุข แต่จะเห็นได้ว่า ส่วนที่แตกต่างกันระหว่างสองความคิดนี้คือ ความสุขตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ มีความลึกซึ้งและมีจุดมุ่งหมายในระดับสูงความรู้แจ้งหรือการมีอิสรภาพปราศจากการครอบงำวิชาคือการไม่เข้าใจตามความเป็นจริง ซึ่งหมายถึงการตรัสรู้ ส่วนความสุขภายในของกามูส์มีความแตกต่างและไม่ลึกซึ้งเท่าความสุขภายในตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

ความสุขภายในของกามูส์ไปได้แค่นี้เรื่อง ความสุขภายในหรือความสุขทางใจ ที่เป็นส่วนความสุขที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุภายนอกในระดับพื้นฐานเท่านั้น คือการมีความรัก ความเข้าใจ และการมีสติสัมปชัญญะในระดับต้นเท่านั้น ความสุขที่ได้เข้าใจสภาวะการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์และโลก เมื่อมนุษย์ตระหนักถึงเสรีภาพของตน มนุษย์จึงสามารถแสวงหาความสุขอันแท้จริงได้ด้วยตนเองดังความรู้สึกของแมร์โซในวรรณกรรมเรื่องความตายอันแสนสุขได้พรรณนาไว้ว่า

ตลอดเวลาแห่งการเดินทาง เขาเฝ้ามองดูการเล่นของสายน้ำและแสงแดดในท้องทะเลยามเช้าจรดกลางวัน トラバจนเย็นค่ำ เขาปล่อยใจล่องลอยไปในท้องฟ้าและกลับได้สติเป็นของตนเอง...หลังจากการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่และพายุร้ายนั้น สิ่งที่มีดมนและชั่วร้ายในตัวเขาได้ตกตะกอนเป็นผลึกเหลือแต่น้ำใสกระจ่างเท่านั้นของวิญญาณที่กลับคืนสู่ความดีและการตัดสินใจ เขาแลเห็นทะเลบุปผาโปร่ง...และนับจากนั้นเป็นต้นมา ชีวิตของเขาก็เปลี่ยนไปด้วยการกระทำที่ได้ใคร่ครวญอย่างแจ่มแจ้งเพียงครั้งเดียวนั้น^๙

แม้ว่าในวรรณกรรมของกามูส์ได้กล่าวถึงความสุขทางกายไว้มากมาย แต่สุดท้ายตัวละครต่างพบว่าความสงบในจิตใจเท่านั้นที่นำมาซึ่งความสุขอันแท้จริง โดยเฉพาะในวรรณกรรมเรื่องความตายอันแสนสุข^{๑๐} ความคิดหลักของเรื่องนี้คือ “ทำเช่นไรคนเราจึงจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและตายไปอย่างเป็นสุข”^{๑๑} ในภาคแรกของวรรณกรรมมีชื่อว่า “ความตายธรรมดา” เนื้อเรื่องกล่าวถึง

^๙ Albert Camus, *ความตายอันแสนสุข*, แปลโดย อำพรณ โอตระกูล, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สามัญชน, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒๔-๑๒๕.

^{๑๐} ประหยัด นิชานนท์, “เอกสารคำสอนรายวิชา ๔๑๓๒๔๒ นักเขียนนวนิยายเฉพาะบุคคลอัลแบร์ต กามูส์”, (กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕) (อัสสัมชัญ).

^{๑๑} Albert Camus, *ความตายอันแสนสุข*, แปลโดย อำพรณ โอตระกูล, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: สามัญชน, ๒๕๓๔), หน้า ๑๓.

ซาเกรอสส์ผู้ซึ่งพิจารณาแต่ให้ความสำคัญมากกับเรื่องกามารมณ์ “ผมพร้อมจะยอมรับแม้แต่สิ่งที่เลวร้ายกว่านี้ ไม่ว่าจะตบอด เป็นใบ้ หรืออะไรก็ได้ ขอเพียงแต่ให้ผมยังรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของเพลิงที่เผาผลาญอยู่ในกาย ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ผมจะคิดถึงแต่การขอบคุณชีวิตที่ยังปรานีให้รู้สึกเร่าร้อนได้อีก”^{๑๒} และในช่วงสุดท้ายคือ การตายของซาเกรอสส์เป็นการตายไปโดยที่ชีวิตยังตกอยู่ในวังวนของตัณหาจะไม่เข้าใจแก่นแท้ของชีวิต “ซาเกรอสส์เองก็มีดวงตาเบิกกว้างอยู่ในวันนั้นและน้ำตาไหล หากมันคือความอ่อนแอครั้งสุดท้ายของผู้ชายที่ไม่ได้สนุกสนานในชีวิตอีก”^{๑๓} ส่วนในภาคสองมีชื่อว่า “ความตายพร้อมจิตสำนึก” ช่วงสุดท้ายเมื่อแมร์โซใกล้ตาย เขาได้เข้าใจในสัจธรรมของชีวิต “ในยามนั้น ขณะที่ชีวิตของเขาดูเหมือนอยู่ไกลลิบๆ แต่ผู้เดียว เพิกเฉยต่อทุกสิ่ง ไม่เว้นตัวเอง แมร์โซรู้สึกเหมือนว่าเขาได้พบพบต่อสิ่งซึ่งตนค้นหาในที่สุด และความสงบที่เต็มตื่นในใจนั้น เกิดจากการปล่อยวางตนเองอย่างอดทนซึ่งเขาได้กระทำอย่างต่อเนื่อง และทำสำเร็จได้”^{๑๔} เขาจึงมีจิตใจที่สงบ ไม่วิตกกังวล หรือเป็นทุกข์ที่จะต้องตาย เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาจึงสามารถเผชิญหน้ากับความตายด้วยความสุขสงบ และมีสติสัมปชัญญะเต็มเปี่ยม “ ‘อีกนาที่หนึ่ง อีกวินาทีหนึ่ง ’ เขาคิดคำนึง อากาญจนนั้นหยุดไป และเช่นเดียวกับหินท่ามกลางหินผาทั้งปวง เขาได้ย้อนคืนกลับไปสู่ความจริงแท้ของโลกอันหยุดนิ่งสนิท เลิกเคลื่อนไหวแล้วด้วยจิตใจอันปลื้มปิติ”^{๑๕}

นอกจากนี้ทั้งกามุสและพุทธจริยศาสตร์ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่า กามสุขนั้นไม่ดี ต่างก็ยอมรับว่าเป็นความสุข แต่ก็ได้นำเสนอถึงส่วนเสียหรือโทษและข้อบกพร่องต่างๆ ของกามนี้ กามุสยอมรับว่าเป็นความสุข แต่สุดท้ายไม่ได้ก่อให้เกิดความสุขสงบอย่างแท้จริง ยิ่งกว่านั้นยังทำให้ชีวิตมีความทุกข์อีกด้วย ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนพุทธจริยศาสตร์ก็มองว่ากามสุขเป็นสุขที่มีส่วนเสียด้วยเช่นกัน ซึ่งกล่าวโดยย่อได้ ๓ ด้านคือ^{๑๖}

๑. มองที่ภายในตัวบุคคล หมายถึงมองที่กระบวนการก่อทุกข์ภายในตัวบุคคล คือการที่บุคคลปฏิบัติผิดต่อโลกและชีวิต ทำให้สิ่งทั้งหลายกลายเป็นกามแล้วก่อทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง

๒. มองที่ตัวกาม หมายถึงมองที่สิ่งซึ่งได้ชื่อว่ากามที่มนุษย์พากันแสวงหาเมาเสเพล หรือมองดูที่รสของกาม มองดูความสุขความพึงพอใจอันจะได้จากกามนั้นเองว่ามีจุดบกพร่องอย่างไร

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๙.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๒.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๙-๒๐๐.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๕.

^{๑๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕๓๕-๕๓๖.

๓. มองที่ปฏิบัติการของผู้เสพเสวยกามในสังคมหรือในโลก หมายถึงมองดูที่ผลอันเกิดจากความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นต้นของมนุษย์ทั้งหลายผู้แสวงหาและเสพเสวยกาม

จะเห็นได้ว่าพุทธจริยศาสตร์มีได้ถือว่าการเสพสุขจากโลกภายนอกหรือกามสุขเป็นสิ่งชั่วร้าย เพียงแต่บอกว่ามีความสุขที่สูงกว่านี้เท่านั้น^{๑๗} พุทธจริยศาสตร์เห็นว่ากามมีความสุขก็จริงแต่ยังปะปนด้วยทุกข์มาก กามุสมีความเห็นพ้องในข้อนี้แต่ไม่ลงรายละเอียดที่ลึกซึ้งให้เข้าใจได้มากเท่าแนวคิดในพุทธจริยศาสตร์ ทั้งยังไม่มีรายละเอียดในการแก้ทุกข์ให้กับมนุษย์อีกด้วย ซึ่งต่างจากพุทธจริยศาสตร์ที่วางแนวคิดไว้อย่างเป็นระบบตั้งแต่ตัวทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ และแนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์

๕.๒ บทวิเคราะห์และวิพากษ์จุดมุ่งหมายชีวิตของกามุสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

๕.๒.๑ บทวิเคราะห์จุดมุ่งหมายชีวิตของกามุสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

ในความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องตำนานของซิซิฟัส กามุสได้ค้นหาความคำตอบที่ว่าชีวิตมีความหมายหรือไม่ ความต้องการของมนุษย์ในโลกนำมาซึ่งการเผชิญหน้า การเผชิญหน้าที่ว่านี้ กามุสเรียกมันว่าความไร้เหตุผล ความไร้เหตุผลมีความหมายในทางอภิปรัชญาที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก กามุสอธิบายเกี่ยวกับความไร้เหตุผลของมนุษย์และโลกโดยใช้เรื่องราวของซิซิฟัส นิทานกรีกโบราณซึ่งแต่งโดยโฮเมอร์มาอธิบาย เรื่องราวที่ว่านี้กล่าวถึงผู้ชายคนหนึ่งชื่อซิซิฟัสซึ่งถูกสาปให้เข็นหินใหญ่ขึ้นเขา เมื่อถึงยอดเขาก็ได้แต่ถ่วงหินตกลงไปสู่พื้นดินและตนต้องเดินกลับไปเข็นหินขึ้นมาใหม่ชั่วนิรันดร์ ความไร้เหตุผลเกิดขึ้นกับซิซิฟัสเพราะมันเป็นความพยายามอันไร้ค่าของเขา ในอีกมุมหนึ่งของโลกมากกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้ว เจ้าชายอินเดียพระองค์หนึ่งมีพระนามว่าสิทธัตถะ ได้เผชิญกับความไร้เหตุผลของมนุษย์และโลก สุดท้ายพระองค์ท่านได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

สำหรับกามุสในการดำเนินชีวิต ควรแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้ ซึ่งเป็นการตอบคำถามว่า อย่างไร มากกว่าที่จะตั้งคำถามว่า ทำไม ซึ่งบางครั้งก็ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ มากกว่าที่จะสร้างความหวังให้แก่ชีวิต ลักษณะเช่นนี้คล้ายกับแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน เรื่อง “อจินไตย” แปลว่าสิ่งที่ไม่ควรคิด หมายถึงสิ่งที่ไม่อาจเข้าใจได้ด้วยตรรกะสามัญของปุถุชน มี 4 อย่างได้แก่

- พุทธวิสัย วิสัยแห่งความมหัศจรรย์ของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย
- ฌานวิสัย วิสัยแห่งอิทธิฤทธิ์ของผู้มีฌาน ทั้งมนุษย์ และเทวดา

^{๑๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๘๐/๓๓๔-๓๓๕.

- **กรรมวิสัย** วิสัยของกฎแห่งกรรม และวิบากกรรม คือการให้ผลของกรรมที่สามารถติดตามไปได้ทุกชาติ
- **โลกวิสัย** วิสัยแห่งโลก คือการมีอยู่ของสวรรค์ นรก และสังสารวัฏ

ในทางพระพุทธศาสนาไม่แนะนำให้คิดเรื่องอจินไตย เพราะวิสัยปุถุชนไม่อาจเข้าใจได้โดยถูกต้องถ่องแท้ ทั้งเพราะความเข้าใจไม่ได้ในฐานะที่เป็นของลึกลับ เป็นเรื่องทางจิต หรือเป็นเรื่องที่ไม่สามารถหาคำตอบที่สิ้นสุดได้ ถ้าคิดมากจริงจึงในการหาคำตอบเหล่านั้นจากการคิดเดาเอาด้วยตรรกะเองจึงอาจกลายเป็นคนบ้าได้ อจินไตยในเรื่องทางจิตจึงเป็นเรื่องที่รู้ได้ด้วยการบรรลุธรรมขั้นสูงเท่านั้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบโนทัศน์เรื่องความไร้เหตุผลของกามูส์กับคำสอนในพุทธจริยศาสตร์เรื่องจตุราริยสัง หรืออริยสัง ๔ ซึ่งแปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มีอยู่สี่ประการ คือ ความจริงแห่งทุกข์ (ทุกข์) สาเหตุแห่งทุกข์ (ทุกข์สมุทัย) การดับทุกข์ (ทุกข์นิโรธ) และทางแห่งการดับทุกข์ (ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา) ดังนี้

๑. ความจริงแห่งทุกข์ (ทุกข์)

ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก ภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ สภาพที่บีบคั้น ได้แก่ ขาติ (การเกิด) ชรา (การแก่ การเก่า) มรณะ (การตาย การสลายไป การสูญสิ้น) การประสบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก การปรารถนาสิ่งใดแล้วไม่สมหวังในสิ่งนั้น กล่าวโดยย่อ ทุกข์ก็คืออุปาทานขันธ หรือขันธห้า

มนทัศน์เรื่องความไร้เหตุผลของกามูส์และความจริงแห่งทุกข์ประการแรกกล่าวถึงความทุกข์เกี่ยวกับความผิดหวังเรื่องการไร้ความหมาย ความไร้สาระ ความคิดเรื่องความทุกข์เป็นการแปลจากคำในภาษาสันสกฤต “ทุกข์” นักปรัชญาตะวันตกออกชื่อว่า อัลัน วอตส์ แย้งว่า ทุกข์ แปลมาจากความผิดหวัง การพบเจอกับอุปสรรคและรวมอยู่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่อง ความไม่เที่ยง (อนิจจา) และ ความไม่มีตัวตน (อนัตตา) คำสอนเรื่องอนิจจา กล่าวไว้ว่า โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ส่วนคำสอนเรื่องอนัตตาสอนว่า มนุษย์ไม่มีตัวตน ร่างกายไม่มี ความคงทนถาวร เพราะความเป็นตัวตนของมนุษย์เป็นความเกี่ยวโยงภายในของประสาทสัมผัสของอวัยวะต่างๆ เท่านั้น เช่น การได้กลิ่น การรับรู้รส การสัมผัส การมองเห็น และการได้ยิน ประสาทสัมผัสของอวัยวะต่างๆ หล่อหลอมบุคลิกลักษณะของคนผ่านทางสภาวะและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ความเป็นตัวตนของมนุษย์ล้วนมาจากอิทธิพลของโลกทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ความเป็นตัวตนของมนุษย์เป็นเพียงคุณค่า คำจำกัดความและพฤติกรรมที่คนอื่นๆ หนึ่งถูกทำให้เป็นภายใต้เงื่อนไข ไม่มีความจริงอันเป็นตัวตนนอกจากรูปร่างกายภาพเท่านั้น เช่นเดียวกัน

กามูส์ได้กล่าวไว้ว่า “เพราะฉันพยายามที่จะยึดติดกับความเป็นตัวตนที่ฉันรู้สึกมั่นใจ ถ้าฉันพยายามที่จะจำกัดความและสรุปมัน ในที่สุดก็ไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรเลยสักอย่าง”^{๑๘} ความพยายามที่จะจำกัดความเป็นตัวตนจึงกลายเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้ เพราะข้อจำกัดทางภาษา ที่ไม่สามารถสื่อความเป็นมนุษย์ที่สลับซับซ้อนอย่างมากขนาดนี้ได้ มากกว่านั้น ความคิดของกามูส์เรื่องความไร้เหตุผล เริ่มจากความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการคำตอบจากโลก ความต้องการนี้รวมถึงความจริงตลอดกาล (eternal truths) ความแน่นอนทางวิทยาศาสตร์ (scientific certainties) และเป้าหมายทางศีลธรรม (an objective morality)^{๑๙} อย่างไรก็ตาม กามูส์กล่าวว่า “แต่ความรู้ทั้งหมดบนโลกนี้ไม่ให้อะไรฉันเลยเพื่อให้ฉันมั่นใจว่าโลกนี้เป็นของฉัน”^{๒๐} ดังนั้น ความไร้เหตุผลเกิดจากความไม่สามารถยอมรับความต้องการของมนุษย์จากโลกได้ อะไรก็ตามที่คนๆ หนึ่งต้องการจากโลก ไม่ว่าจะเพื่อเข้าใจ เพื่อทำให้เกิดความสุข เพื่อให้ไม่มีการเจ็บป่วย เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือเพื่อหนีความตาย มักมีความผิดหวังเกิดขึ้นเสมอ สำหรับกามูส์และคำสอนในพุทธจริยศาสตร์แล้ว โลกทำให้มนุษย์เกิดทุกข์เพราะธรรมชาติของโลกคือเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กัน พังพาทอาศัยกัน สิ่งนี้ทำให้มนุษย์รู้สึกสั่นคลอนไม่มั่นคง

๒. สาเหตุแห่งทุกข์ (ทุกข์สมุทัย)

ทุกข์สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา (ความทะยานอยากในกาม ความอยากได้ทางกามารมณ์) ภวตัณหา (ความทะยานอยากในภพ ความอยากเป็นโน่นเป็นนี่ ความอยากที่) และ วิภวตัณหา (ความทะยานอยากในความปราศจากภพ ความอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่)

คำสอนเรื่องความจริงประการที่สองของพุทธปรัชญา ในแนวคิดของกามูส์เห็นพ้องกันว่า สาเหตุของความไร้เหตุผลคือ สติสัมปชัญญะ ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา สติสัมปชัญญะทำให้มนุษย์เห็นถึงความแตกต่างของโลกผ่านทางความคิด การคิดทำให้คนๆ หนึ่งสร้างสิ่งต่างๆ ที่สวยงามมากมายจากความฉลาดของเขา เช่น ศิลปะ วรรณกรรม ปรัชญา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม เมื่อคนๆ หนึ่งมีความคิดเกี่ยวกับบางอย่าง มันก็จะเป็นนัยโดยปริยายที่จะปฏิเสธสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง

^{๑๘} Albert Camus, *The myth of Sisyphus and other essays*, translated by Justin O'Brien, (New York: Vintage Books, 1991), p. 19.

^{๑๙} Ibid., p. 17.

^{๒๐} Ibid., p. 19.

ดังนั้น ตามหลักการและเหตุผล ความคิดสามารถแยกสิ่งต่างๆ ออกจากกันได้เท่านั้น ความคิดหนึ่งความคิดเป็นตัวขัดขวางความเป็นไปได้ของความคิดอื่นๆ รอบข้างทั้งหมด ดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่มนุษย์จะใช้ความคิดหนึ่งในการพยายามหาความจริงที่ครอบคลุมทุกสิ่ง กามูสกล่าวว่า “จิตใจเป็นขั้นแรกในการแยกความจริงออกจากความไม่จริง อย่างไรก็ตาม ท้นที่ที่ความคิดสะท้อนออกมา สิ่งแรกที่เกิดขึ้นคือความขัดแย้ง”^{๒๑} ความขัดแย้งนี้มาจากความพยายามที่จะขยายองค์ความรู้ไปยังข้อจำกัดทางเหตุผลและความหมายที่มีอยู่

เนื่องจากความจริงประการที่สองเกี่ยวข้องกับสาเหตุแห่งทุกข์ การยึดติดหรือยึดมั่นถือมั่น ตามหลักอริยสัจ ซึ่งคือ ความไม่รู้และความขาดสติ เมื่อกล่าวถึงสมุทัย มนุษย์ที่มีสติจะมีความพยายามทำความเข้าใจความคิดต่างๆ ว่าเป็นอริยสัจเพราะมนุษย์ไม่ยอมรับความจริงของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกกว่ามีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จากความสามารถทางความคิดของการมีสติ มนุษย์จะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของโลก ความไร้เหตุผลจึงเกิดขึ้น

จิตพิสของกามูสนำมาซึ่งความไร้เหตุผลผ่านทางสติสัมปชัญญะ กามูสกล่าวว่า

ข้าพเจ้าเห็นภาพเขาหันหลังกลับเดินด้วยฝีเท้าหนักๆ แต่มันคง ลงไปสู่ความทรมานไม่มีที่สิ้นสุด เวลานั้นเหมือนช่วงพักหายใจ ซึ่งทุกสิ่งต้องย้อนกลับมาอย่างแน่นอน เช่นเดียวกับ ความทุกข์ของเขา เวลานั้นเป็นเวลาแห่งสติสัมปชัญญะ (consciousness) ในเวลาเช่นนี้ คือ ในขณะที่เดินจากยอดเขาลงไปสู่ที่ราบเบื้องล่างเขาเป็นผู้อยู่เหนือโชคชะตาของตนและ แข็งแกร่งยิ่งกว่าศิลาเสียอีก^{๒๒}

กามูสยังกล่าวต่อไปอย่างชัดเจนอีกว่า “ถ้าความเชื่อนี้น่าเศร้า นั่นเพราะมันนำมาซึ่ง สถานการณ์แห่งความไร้เหตุผล (absurd) ผ่านทางสติ (conscious)”^{๒๓} เนื่องจากจิตพิสเห็นหินขึ้นเนิน เขา เขาตระหนักถึงโชคชะตาของตนเอง เขาต้องการการเปลี่ยนแปลง แต่โชคชะตาขัดขวางเขาไว้ เช่นเดียวกับมนุษย์ที่มีความเคยชินจะขาดสติและการตระหนักรู้

๓. การดับทุกข์ (ทุกขนิโรธ)

ทุกขนิโรธ คือ ความดับทุกข์ หรือดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ นิโรธ เป็นคำสันสกฤต หมายถึง การระเบิดออก การระเบิดออกที่ว่าเป็นความรู้สึกการปลดทุกข์หรือปล่อยให้เป็นในอีกความ

^{๒๑} Ibid., p. 16.

^{๒๒} Ibid., p. 121.

^{๒๓} Ibid.

หนึ่งกล่าวว่านิโรธ คือ ความระลึกได้ว่าชีวิตแพ้ความสามารถในการควบคุมมัน นิโรธ เป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งที่มนุษย์ระลึกได้ว่าเขาไม่สามารถทำอะไรเกี่ยวกับความไร้เหตุผลของชีวิต

แนวคิดกามูส์มีความเห็นคล้ายคลึงกันว่าทางออกสำหรับความไร้เหตุผลคือการยอมรับ กามูส์กล่าวว่า “การมีชีวิตด้วยประสบการณ์ เป็นโชคชะตาพิเศษ ที่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มเปี่ยม ”^{๒๔} นิโรธ ทำให้คนยึดติด (สมุทัย) และระลึกว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกมีการเชื่อมโยงกัน เป็นไปไม่ได้ที่จะมีอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยปราศจากอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น นิโรธและทางออกของกามูส์เกี่ยวกับความไร้เหตุผลถือเป็นการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกนั่นเอง

ซิริฟส์ในทัศนะกามูส์ได้ตระหนักถึงการปลดปล่อยทุกข์ (นิโรธ) กามูส์กล่าวว่า “ความสุขของซิริฟส์ทั้งหมดอยู่ในนั้น โชคชะตาของเขาเป็นของเขา ก้อนหินคือของของเขา ”^{๒๕} เพราะซิริฟส์ตระหนักถึงโชคชะตา และรู้ว่าเขาไม่สามารถทำอะไรได้ เขาเลยปล่อยให้มันเป็นและยอมรับมัน กามูส์กล่าวต่อว่า “เราต้องจินตนาการว่าซิริฟส์มีความสุข”^{๒๖}

๔. ทางแห่งการดับทุกข์ (ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา)

ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา คือ แนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรคอันมีองค์ประกอบอยู่แปดประการ คือ ๑. สัมมาทิฐิ-ความเห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ-ความดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา-เจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมันตะ-ทำการทำงานชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ-เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ-พยายามชอบ ๗. สัมมาสติ-ระลึกชอบ และ ๘. สัมมาสมาธิ-ตั้งใจชอบ ซึ่งรวมเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่า "มัชฌิมาปฏิปทา" หรือทางสายกลาง

ความจริงประการที่ ๔ นี้เป็นคำสอนในพุทธจริยศาสตร์เรื่อง มรรคมืองค์แปด ซึ่งเป็นคำสันสกฤต ซึ่งแปลมาอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ ทั้งหมด ขั้นตอนของการมองการพ้นทุกข์ ความเข้าใจ คำพูด การกระทำ วิชาชีพ การประยุกต์ใช้ การแก้ไข การใคร่ครวญ เน้นที่ความเห็นใจและความเข้าใจโดยใช้ความคิด การกระทำ (กรรม) การตระหนักรู้ (สมาธิ) โดยสรุปมรรคมืองค์แปดเป็นวิธีการที่ทำให้คนแต่ละคนตระหนักรู้ว่าความไร้เหตุผลนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรในทุกการกระทำและความคิด เช่นเดียวกันกับวิธีการของกามูส์ที่เน้นการมีสติพิจารณาใคร่ครวญ

^{๒๔} Ibid., p. 53.

^{๒๕} Ibid., p. 123.

^{๒๖} Ibid.

ความจริงประการที่ ๔ และความคิดของกามูสเรื่องข้อโต้แย้งที่ไม่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้มีวิธีการยอมรับความไร้เหตุผล การมีชีวิตคือการคงไว้ซึ่งความไร้เหตุผล มันยังคงอยู่เหนือการใคร่ครวญทั้งหมด หนึ่งในสถานะทางปรัชญาที่เกี่ยวข้องกันจึงขัดแย้งกัน ถือเป็นการเผชิญหน้าที่ชัดเจนระหว่างมนุษย์และความไม่รู้ เป็นคำยืนยันถึงความชัดเจนที่เป็นไปไม่ได้ มันทำลายโลกนี้ในทุกๆ วินาที^{๒๗}

การพิจารณาใคร่ครวญของกามูสเป็นการตระหนักรู้อย่างแน่วแน่ว่า ความไร้เหตุผลเกิดขึ้นด้วยสติสัมปชัญญะ แนวคิดพุทธปรัชญาและแนวคิดของกามูส คือควรเก็บความไร้เหตุผลไว้ การตระหนักรู้นำมาซึ่งการยอมรับ นี่ไม่ใช่การยอมรับเฉยๆ ซึ่งมีอยู่ในมนุษย์อีกต่อไป มันคือทุกขณะของชีวิต การต่อสู้เพื่อการยอมรับความไร้เหตุผลอันไม่มีแก่นสาร

เมื่อกลับไปกล่าวถึงซิซิฟัส เราจะเห็นว่าสิ่งเดียวที่ซิซิฟัสจะทำการต่อต้าน คือการมีสติและชัยชนะของมนุษย์คนหนึ่งที่ไม่โกหกต่อตนเองและยอมรับมัน กามูสเสนอแนวคิดของเขาผ่านการต่อต้านของซิซิฟัส ซึ่งเกิดจากการตระหนักรู้เกี่ยวกับความไร้เหตุผลอันไม่มีแก่นสารผ่านงานของเขา โดยการทำให้เป็นความรู้สึกยินดีมากกว่าเป็นภาระ ความไร้เหตุผลจึงกลายเป็นการหาความหมายของชีวิต

เมื่อความไร้เหตุผลยังคงอยู่ การเผชิญหน้าระหว่างมนุษย์และโลกผ่านทางสติสัมปชัญญะเป็นเหตุให้มนุษย์ตระหนักถึงโชคชะตาของตัวเองอย่างชัดเจน ความพยายามที่จะหนีหรือหาเหตุผลให้กับความไร้เหตุผลไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา มันอาจเป็นเพียงการยอมรับที่สมบูรณ์เท่านั้น ทั้งๆ ที่มันไม่เป็นที่ยอมรับ คำสอนในพุทธปรัชญาและความเรียงเชิงปรัชญาของกามูส เรื่องตำนานของซิซิฟัส เป็นเพียงกรณีตัวอย่างที่ความไร้เหตุผลเกิดขึ้น เมื่อไรที่มนุษย์มีสติ ความไร้เหตุผลจะเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นก็ปล่อยให้มันเป็นไป แสดงให้เห็นว่าชีวิตมีความหมายด้วยตัวของมันเอง ไม่จำเป็นต้องยึดติดรูปแบบใดๆ มนุษย์ที่มีสติจึงสามารถดำเนินลงไปลึกถึงก้นมหาสมุทรซึ่งเต็มไปด้วยอันตราย และพบว่าเขามีชีวิตอยู่ต่อไปได้ และในที่สุดก็ยิ้มได้อย่างมีความสุข

๔.๒.๒ บทวิพากษ์จุดมุ่งหมายชีวิตของกามูสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

หากพิจารณาถึงเรื่องจุดมุ่งหมายในชีวิตตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ “จุดหมายของชีวิตในทัศนะของพุทธจริยศาสตร์มองได้ ๒ ด้านคือด้านลบและด้านบวก ด้านลบคือการหลุดพ้นจากความทุกข์ ด้านบวกคือการได้สัมผัสกับความสุข”^{๒๘} พุทธจริยศาสตร์เชื่อว่าความทุกข์เกิดจากการที่มนุษย์ไม่

^{๒๗} Ibid., p 54.

^{๒๘} วิทย์ วิศทเวทย์, ปรัชญาธรรม: พุทธปรัชญา, หนังสือชุดบรมราชกุมารีอักษรานุกรณ์ลำดับที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๕๙.

ยอมรับหรือเห็นความเป็นจริงของธรรมชาติหรือสัจธรรม มนุษย์มีลักษณะเป็นปัจเจก มีความอยากและต้องการให้คุณค่าและความหมายของสิ่งต่างๆ ตามความคิดของแต่ละบุคคลอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทางพุทธจริยศาสตร์เรียกความอยากนี้ว่าตัณหา

คนเราเกิดตัณหาเมื่อเกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง แรงจูงใจทั้ง ๓ นี้ เป็นการสำแดงตัวให้ปรากฏของสิ่งๆเดียวกันคือ ความรู้สึกว่ามี ‘ตัวฉัน’ ...หากพูดให้ลึกลงไปแล้วความทุกข์ เกิดจากการให้ความหมายแก่โลก และการให้ความหมายแก่โลกเกิดจากตัณหา ตัณหาในที่สุดเกิดจากรู้สึกว่า ‘นี่คือฉัน’ การพ้นทุกข์จะเกิดขึ้นได้เมื่อความรู้สึกนี้ถูกทำลาย ซึ่งจะเป็นไปได้เมื่อเราเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่มันเป็นจริง^{๒๙}

จุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิตมนุษย์ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ อาจแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ ระดับโลกียะและระดับโลกุตระ

๑) จุดมุ่งหมายระดับโลกียะ

จุดมุ่งหมายระดับโลกียธรรม เป็นจุดมุ่งหมายของชีวิตมนุษย์ในสภาวะที่สืบเนื่องอยู่ในโลกแห่งปรากฏการณ์ สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส จุดมุ่งหมายของชีวิตในระดับนี้จึงสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพราะจุดมุ่งหมายในระดับนี้วัดจากรูปธรรมอันปรากฏให้เห็นเท่านั้น แต่ไม่ได้หมายความว่า อุดมคติของชีวิตในระดับนี้จะเป็นสิ่งเลวร้าย ในทางตรงกันข้ามหากสร้างและดำเนินชีวิตตามอุดมคติที่วางไว้ได้อย่างถูกต้องตามกฎศีลธรรมแล้ว ชีวิตก็จะสมบูรณ์ มีความสุขในระดับหนึ่ง พุทธจริยศาสตร์ได้จำแนกความสุขในระดับโลกียะเป็นความสุขในระดับหนึ่ง ความสุขในระดับโลกียะเป็นแนวทางให้บุคคลมีความพยายามเพื่อบรรลุความสุขขั้นสูงสุด อันเป็นบรมสุขกล่าวคือพระนิพพาน ซึ่งเป็นความสุขในระดับโลกุตระ จะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของชีวิตในระดับโลกียะและโลกุตระจะสัมพันธ์กันโดยความเป็นเหตุเป็นผลของกันและกัน โลกียธรรมจึงเป็นธรรมสำหรับวิสัยของปุถุชนผู้ครองเรือน เป็นข้อปฏิบัติสำหรับปุถุชนให้ถูกต้องตามหลักศีลธรรม มุ่งสอนเพื่อให้เกิดการลดละกิเลสที่เป็นอกุศล สาเหตุที่ก่อให้เกิดอกุศลต่างๆ ให้กระทำความดี เว้นจากการกระทำความชั่ว

๒) จุดมุ่งหมายระดับโลกุตระ

เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในชีวิตของมนุษย์อันอยู่ในสภาวะที่พ้นจากโลก จุดมุ่งหมายในระดับนี้ เป็นความสุขที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะอื่นใด คือ นิพพาน เป็นความสุขขั้นสูงสุด (ปรমัตตะหรือประโยชน์สูงสุด) และเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุด หมายถึงจิตที่หลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ทั้งปวง

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๐-๖๑.

คือวิมุตติและพระนิพพาน การปฏิบัติในชั้นมรรคมงคล ๘ นี้ เป็นการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน โดยการดับกิเลสและตัณหาแล้วบรรลุพระนิพพาน อันเป็นบรมสุขด้วยการปฏิบัติตามอริยมรรคมงคล ๘ คือทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) เรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรค แปลว่า ทางมงคลแปดประการอันประเสริฐ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ส่วนที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือ ความสุขภายในของกามูสมีความแตกต่างและไม่ลึกซึ้งเท่าความสุขภายในของพุทธจริยศาสตร์ ความสุขภายในของกามูสไปได้แค่ในเรื่องความสุขภายในหรือความสุขทางใจ ที่เป็นความสุขที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุภายนอกในระดับพื้นฐานเท่านั้น คือการมีความรัก ความเข้าใจ และการมีสติสัมปชัญญะในระดับต้นเท่านั้นส่วนความสุขภายในหรือ นิรามิสสุขของพุทธจริยศาสตร์ คือความสุขทางใจในระดับที่สูงขึ้นมาคือการที่จิตใจสงบเป็นสมาธิ ความไม่อาฆาตพยาบาทจองเวร ความอิมใจอันเกิดจากการประกอบคุณความดี และในระดับสูงสุด คือ การดับกิเลสเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่านิพพาน

หากพิจารณาตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์เรื่องจุดมุ่งหมายในชีวิตแล้ว จุดมุ่งหมายในชีวิตในทัศนะของกามูส สามารถจัดให้เป็นจุดมุ่งหมายในระดับโลกหรือโลกียะ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของปุถุชนคนทั่วไปที่มีความสุขโดยการสร้างและดำเนินชีวิตตามอุดมคติที่วางไว้ได้อย่างมีสติสัมปชัญญะ ชีวิตก็จะสมบูรณ์ มีความสุขได้ในระดับหนึ่งตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

ในการวิเคราะห์เรื่องจุดมุ่งหมายในชีวิตของกามูสซึ่งก็คือ “ความสุข” แล้ว ยังมีปัจจัยที่กล่าวถึงความความสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องนี้ เพราะหากไม่มีเงื่อนไขความสัมพันธ์เหล่านี้ ก็ไม่สามารถเข้าถึงลักษณะจุดมุ่งหมายของชีวิตตามมโนทัศน์ของกามูสได้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นหัวข้อต่างๆ ดังนี้

๕.๒.๒.๑ การปฏิเสธพระเจ้าตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

เรื่องการปฏิเสธการมีอยู่ของพระเจ้าของกามูส เป็นประเด็นหนึ่งที่มีการวิจารณ์ร่วมกับปรัชญาไร้เหตุผลของกามูส กามูสให้คำจำกัดความว่า จักรวาลหรือโลก (cosmos) อาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งคือ อภิปรัชญา (metaphysics) เป็นเรื่องของสิ่งที่อธิบายไม่ได้ อยู่เหนือความเข้าใจของมนุษย์ เช่น พระเจ้า หรือจิตของมนุษย์เอง เช่น ความอิจฉา ความทะเยอทะยาน ความเห็นแก่ตัว หรือความโอ้อวดอมาลี ซึ่งเรื่องเหล่านี้ไม่มีเหตุผลในตัวเอง และอยู่ในรูปของนามธรรม (abstract) เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจหรือความนึกคิดของมนุษย์ ไม่ใช่ด้านร่างกาย สำหรับกามูสโลกนี้ที่มนุษย์รู้จักจริงๆ คือโลกที่ปราศจากพระเจ้า มีแต่มนุษย์เท่านั้นที่เป็นนายของตัวเอง

มโนทัศน์ของกามูสเป็นในแนวทางเดียวกับพวกอเทวนิยมซึ่งเชื่อว่าพระเจ้าและความเชื่อถือทางศาสนาต่างๆ คือสิ่งที่มนุษย์ก่อสร้างขึ้นมาเอง โดยสร้างมาเพื่อทดแทนความต้องการทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งก็เป็นมโนทัศน์ที่พุทธศาสนิกชนหลายกลุ่มเชื่อถือ^{๓๐} กามูสต้องการให้มนุษย์ตระหนักถึงความไร้เหตุผล เพื่อที่จะมีเสรีภาพและหาความสุขให้ตัวเอง เขาเน้นที่การกระทำของมนุษย์ เช่นเดียวกับพุทธจริยศาสตร์ที่ไม่ยอมรับทัศนะการสร้างมนุษย์โดยพระเจ้า มนุษย์เกิดจากองค์ประกอบทางกายหรือรูป (ดิน น้ำ ลม ไฟ) และทางจิต (เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ) ทั้งหมดรวมกันเรียกว่า “ขันธห้า” โดยในส่วนของกายและจิตมีความเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมชาติ

กามูสมีความเห็นคล้ายนี้ทเขาว่า ถ้าไม่มีพระเจ้า ทุกสิ่งทุกอย่างก็ขึ้นอยู่กับตัวเรา และโลกก็จะกลายเป็นความจริงยิ่งขึ้น เราจะพบตัวเองเผชิญหน้ากับโลกไม่ใช่พระเจ้าและชีวิตในชาติหน้าหรือเรื่องนรกสวรรค์ก็กลายเป็นเรื่องไร้สาระ ปัจจุบันเป็นสิ่งที่แน่นอนที่สุด และมนุษย์จะต้องทำตัวให้ยอมรับในความจริงข้อนี้ ซึ่งเป็นมโนทัศน์ใกล้เคียงกับมโนทัศน์พุทธจริยศาสตร์ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการกระทำ (กรรมวาทและกิริยาท) เป็นศาสนาแห่งความเพียร (วิริยาท) ไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ่อนน้อมปรารถนาหรือศาสนาแห่งความห่วงกังวล^{๓๑} ฉะนั้น ตามทัศนะของพุทธจริยศาสตร์ มนุษย์เกิดขึ้นโดยไม่ใช่จากการสร้างของพระเจ้า แต่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของเหตุปัจจัย หรือตามกฎแห่งกรรม ตามหลักการที่ว่า “เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้จึงดับไปด้วย ” จากมุมมองตรงนี้ มนุษย์ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ จึงไม่ได้มาจากการสร้างของพระเจ้า ถ้าจะพูดให้กระชับตามภาษาทั่วไปก็คือ กรรมเป็นตัวกำหนดการเกิดของมนุษย์ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กรรมลิขิต” สิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างกันตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ก็คือ “กรรม” คนจะดีหรือชั่ว วัดได้ด้วยกรรมที่แต่ละคนทำ กรรมหรือการกระทำดีหรือชั่วต่างหากที่เป็นเครื่องกำหนด และพุทธจริยศาสตร์กันสอนเน้นไปที่จิตใจ โดยสอนให้เห็นความสำคัญถึงความดีทางใจสำหรับการดำเนินชีวิต

ดังนั้นเมื่อไม่มีพระเจ้า กามูสจึงเชื่อว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการสร้างตนเองจากการเลือกด้วยเสรีภาพ มนุษย์ตัดสินใจเลือกและกระทำทุกสิ่งด้วยตัวมนุษย์เอง ส่วนตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์แล้วถือว่า การกระทำใดๆ ก็ตามเป็นเรื่องของมนุษย์ และเกิดขึ้นจากมนุษย์ มิได้มีสิ่งใดมากำหนดไว้ก่อนหรือสร้างให้เป็นไปตามความต้องการของใคร เช่น พระเจ้า มโนทัศน์ของกามูสเรื่องการปฏิเสธพระเจ้าและเสรีภาพ ในจุดนี้พุทธจริยศาสตร์ก็ยอมรับว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรี (Free Will) และ

^{๓๐} Walpola Rahula, *What the Buddha Taught*, (New York: Grove Press, 1974), p. 51–52.

^{๓๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), *พุทธธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

สามารถใช้เจตจำนงอันนี้พัฒนาปรับปรุงตนเองที่เรียกว่าสร้างกรรมดี (กุศลกรรม) ซึ่งก็พ้องต้องกับ กามูสที่เชื่อในเสรีภาพของมนุษย์ แต่ไม่เหมือนกันทั้งหมด มโนทัศน์กามูสจะแตกต่างจากพุทธ จริยศาสตร์คือการวางใจในมนุษย์เกินไปว่า ในการตัดสินใจเลือกนั้น มนุษย์มักจะเลือกสิ่งที่ดี ซึ่ง รับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ แต่สำหรับพุทธจริยศาสตร์ แม้ว่ามนุษย์จะมีเสรีภาพและความ รับผิดชอบ แต่ก็มิได้หมายถึงว่ามนุษย์จะเลือกทำแต่ความดีเพียงอย่างเดียว การกระทำของมนุษย์นั้น ยังขึ้นอยู่กับเจตสิกธรรมที่เป็นกุศลหรือเป็นอกุศล

๕.๒.๒.๒ ความไร้เหตุผลของกามูสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

จากการศึกษาพบว่ามโนทัศน์จริยศาสตร์ได้ปรากฏในงานวรรณกรรมของกามูสหลายเรื่อง โดยเฉพาะงานที่เขียนขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง คือความเรียงเชิงปรัชญาเรื่องตำนานซิซิฟัส สารสำคัญที่กามูสต้องการจะนำเสนอคือ การสะท้อนชีวิตอันยากแค้น และความลำบากของผู้คน ในช่วงสงคราม เขาต้องการจะสื่อว่าชีวิตไม่ใช่สิ่งสวยงามและสมบูรณ์ ชีวิตของมนุษย์เต็มไปด้วยความ ทุกข์และความล้มเหลว การดำเนินชีวิตประจำวันอย่างซ้ำซากจำเจ มนุษย์ตื่นขึ้นมา รับประทานอาหาร เรียนหรือทำงาน เทียวเล่น พักผ่อน และกลับที่พักเพื่อพักผ่อนหลับนอน ในวันรุ่งขึ้นมนุษย์ก็ต้อง ดำเนินชีวิตต่อไปซึ่งไม่แตกต่างจากวันก่อนๆ และที่ไร้เหตุผลที่สุดคือสุดท้ายแล้วชีวิตของทุกคนต้องพบกับจุดจบคือความตายอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

แต่ทั้งๆ ที่รู้ว่าชีวิตเป็นเช่นนี้ การมีอยู่อย่างแท้จริงของมนุษย์คือการยอมรับความจริงว่า แท้จริงแล้ว ชีวิตนี้ไร้เหตุผล การยอมรับดังกล่าวเป็นการยอมรับที่กล้าหาญ และค้นหาจุดมุ่งหมายชีวิต ของตนเอง กามูสให้ทัศนะว่า ภารกิจอันไม่มีวันสิ้นสุดและเป็นภารกิจที่ไร้เหตุผลของซิซิฟัส เปรียบเสมือนการดำรงอยู่ของมนุษย์ ชีวิตนั้นช่างไร้ความหมาย เป็อะตากรรมถูกกำหนดโดยวาระ สุดท้ายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งหมดนี้ นอกจากความตายหรือความสุขหรือสิ่งอื่นใดทั้งหมด คือ เสรีภาพ โลกนี้ทั้งโลกเหลือแต่มนุษย์ที่เป็นนายของตนเอง และสิ่งที่ผู้กมัตมนุษย์ไว้ก็คือ ความเชื่อที่หลอกตนเอง เรื่องโลกหน้า หรือชีวิตหลังความตาย

กามูสเห็นชีวิตเป็นทุกข์ ชีวิตมนุษย์ที่ต้องเกิด แก่ เจ็บ และตายในที่สุดชีวิตนี้ล้วนเป็น อนิจจังในตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ ดังนั้นหากมนุษย์ตระหนักถึงความจริงเหล่านี้ มนุษย์ควรใช้ชีวิต อยู่ร่วมกับธรรมชาติเป็นการผสมผสานด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเป็นมโนทัศน์ ของความสุขที่กามูสให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก “ดังที่เขาเคยกล่าวกับ G. Picon นักวิจารณ์วรรณคดี ว่า ‘สิ่งที่ผมเห็นเด่นชัดในนวนิยายของผมคือ ความเป็นรูปธรรม ความสัมพันธ์ที่รู้สึกได้ด้วยกาย ซึ่ง บรรดานักวิจารณ์มองข้าม เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง แผ่นดิน ผืนฟ้า และมนุษย์ที่ถูกหล่อหลอมด้วย แผ่นดินและผืนฟ้าอันนี้’ เราจึงพบว่าในงานวรรณกรรมของกามูส ธรรมชาติมีความสำคัญอย่างมากต่อ

ตัวละคร”^{๓๒} นอกจากนี้ การที่กามุสกระตุ้นให้ทุกคนตระหนักถึงความตายเป็นการเตือนให้มนุษย์ไม่ตั้งอยู่ในความประมาทและให้มีสติสัมปชัญญะสำนึกในชีวิต กามุสต้องการให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่เป็นพวกเข้าขามเย็นขามอีกต่อไป แม้ว่าโนห์ตนเรื่องชีวิตเป็นทุกข์ของกามุสยังไม่ลึกซึ้งเท่าพุทธจริยศาสตร์ เพราะเขาแค่นำเสนอว่าชีวิตเป็นทุกข์ แต่ไม่ได้กล่าวรายละเอียดมากไปกว่านั้น ส่วนพุทธจริยศาสตร์ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดตั้งแต่ต้นเหตุจนถึงปลายเหตุ รวมทั้งวิธีดับทุกข์ด้วย

จากการศึกษาพบว่าโนห์ตนเรื่องความรู้เหตุผลของกามุสมีบางส่วนคล้ายคลึงตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ในเรื่อง “ ตถตา ” ซึ่งเป็นคำสรุปรวมของเรื่องปฏิเสธสมุပ္บาท หรืออิทัปปัจจยตาซึ่งครอบคลุมให้เหลืออยู่เพียงว่า ตถตา-เป็นอย่างนั้น ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็นดังนี้

- อวิตถตา - ไม่ผิด ไปจากความเป็นอย่างนั้น
- อนัญญตตา - ไม่เป็นไปโดยประการอื่นจากความเป็นอย่างนั้น
- ธัมมัญญิตตา - เป็นความตั้งอยู่โดยความเป็นธรรมดาของธรรมชาติ
- ธัมมนิยามตา - เป็นกฎตายตัวของธรรมดา

ในพุทธจริยศาสตร์ถือว่าชีวิตเป็นปฏิเสธสมุပ္บาท มีอายตนะ มีผัสสะ มีเวทนา มีต้นเหตุ มีอุปาทาน มีทุกข์ มันก็คือเช่นนั้นเอง ที่ต้องทุกข์ก็เพราะว่าเป็นเช่นนั้นเองอย่างนั้น ขณะใดไม่ต้องทุกข์เพราะว่า มันเป็นเช่นนั้นเองอย่างนั้น ฉะนั้น เรามีเช่นนั้นเองไว้เป็นเครื่องดับทุกข์เถอะ อะไรเกิดขึ้นมาก็เห็นเป็นเช่นนั้นเองไว้อ่อน แล้วก็จะไม่รัก จะไม่เกลียด จะไม่โกรธ จะไม่กลัว ไม่วิตกกังวลอะไรหมด เพราะมันเช่นนั้นเอง

หัวใจของปฏิเสธสมุပ္บาท สรุปอยู่ที่คำว่าเช่นนั้นเอง ปฏิเสธสมุပ္บาทคือคำสอนทั้งหมดในพุทธจริยศาสตร์ คือสอนว่าทุกข์เกิดขึ้นอย่างไรและดับไปอย่างไร สมตามที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “ฉันไม่พูดเรื่องอื่น ฉันพูดแต่เรื่องความทุกข์ และความดับทุกข์เท่านั้น เดียวนี้ก็ดี ต่อไปข้างหน้าก็ดี” คือให้ความทุกข์และความดับทุกข์นี้ มันรวมอยู่ในคำว่า “เช่นนั้นเอง” เรียกว่า “ตถตา” ก็ได้ “ตถตาตา” ก็ได้ “ตถา” เฉยๆ ก็ได้ หมายถึงสิ่งทั้งปวงเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ตามเหตุปัจจัย ไม่มีใครสร้าง ใครบันดาลให้มีให้เกิดขึ้น แต่เป็นเช่นนั้นขึ้นมาเอง^{๓๓}

^{๓๒} ประหยัด นิชานนท์, “เอกสารคำสอนรายวิชา ๔๑๓๒๔๒ นักเขียนนวนิยายเฉพาะบุคคลอัลแบร์ต กามุส”, (กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕) (อัสสัมชัญ).

^{๓๓} วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี, **ตถตา**, วิกีพีเดียสารานุกรมเสรี, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki> [๑ มีนาคม ๒๕๕๗].

๕.๓ บทสรุป

มโนทัศน์เรื่อง ความสำเร็จของคามูส กล่าวถึงความขัดแย้งภายในตัวมนุษย์จากการพยายามค้นหาความหมายของชีวิต แต่มนุษย์ก็ล้มเหลวในการค้นหาความหมาย เขาได้แสดงความคิดเห็นออกมาในรูปวรรณกรรมจากผลงานหลายเรื่อง ทำให้ผู้อ่านตระหนักถึงความไร้เหตุผลและชวนให้สำรวจด้านต่างๆ ของความเป็นมนุษย์ กามูสมองธรรมชาติของมนุษย์ว่าไร้เหตุผล ไร้ความหมาย แต่การตระหนักถึงความไร้เหตุผลนั้นก็เพียงพอเริ่มต้นที่มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตให้มีคุณค่าและความหมาย มนุษย์จะต้องดำเนินชีวิตอยู่กับปัจจุบัน ทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดและรับผิดชอบกับการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง

จุดมุ่งหมายชีวิตมนุษย์ของคามูสคือการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและมีเสรีภาพ และขณะเดียวกันต้องตระหนักถึงความตายอันเป็นสัจธรรมที่ต้องเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน โดยความสุขต้องเกิดจากความสงบสุขภายใน เน้นความสุขทางใจมากกว่าความสุขทางกาย เป็นความสมดุลของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่สอดคล้องกลมกลืนกัน กามูสเห็นว่าธรรมชาติเป็นบ่อเกิดแห่งความสุขและสติปัญญา

สำหรับความสุขที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมนุษย์เข้าใจสภาวะและการดำรงอยู่ของชีวิตและโลก เมื่อเข้าใจสภาวะอันไร้เหตุผลของมนุษย์และโลกแล้ว การขบถหรือการแข็งข้อต่อต้านกฎเกณฑ์ของโลกเป็นหนทางที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์หลุดพ้นจากความไร้เหตุผลและทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสมศักดิ์ศรี แนวทางในการขบถนั้นประกอบด้วย การไม่คิดฆ่าตัวตาย การยืนหยัดต่อสู้แม้จะไม่มีหวัง และการพร้อมที่จะเริ่มต้นใหม่เสมอ โดยที่มนุษย์มีเสรีภาพที่จะตัดสินใจเลือก เพื่อให้ความหมายของชีวิตตนเองอย่างมีความสุขรับผิดชอบต่อทางเลือกนั้น

แนวคิดจริยศาสตร์ของคามูสตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์ มีความเห็นพ้องกันว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรี (Free will) และสามารถใช้เจตจำนงอันนี้พัฒนาปรับปรุงตนเองที่เรียกว่าสร้างกรรมดี (กุศลกรรม) แต่แนวคิดของคามูสแตกต่างจาก พระพุทธศาสนาที่วางใจในมนุษย์เกินไปว่า ในการตัดสินใจเลือกนั้น มนุษย์มักจะเลือกสิ่งที่ดี ซึ่งรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ แต่สำหรับพุทธปรัชญาแล้ว จะเห็นว่า ไม่จริงเสมอไป ที่มนุษย์จะใช้เสรีภาพของตนไปในทางที่ถูกที่ควรทุกครั้งไป การเลือกเสรีที่เป็นกุศลหรืออกุศลนั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางจิตใจของคน que เลือกด้วย ว่าตัดสินใจกระทำลงไปด้วยเจตสิกธรรมที่เป็นกุศลหรือเป็นอกุศล

“ความสุข” ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ตามแนวคิดของคามูสนั้นเป็นเพียงความสุข ภายใน ซึ่งมีความแตกต่างและไม่ลึกซึ้งเท่าความสุขภายใน ตามนัยแห่งพุทธจริยศาสตร์

ความสุขภายในของกามูสไปได้แค่ในเรื่องความสุขภายในหรือความสุขทางใจ ที่เป็นความสุขที่ไม่ขึ้นอยู่กับวัตถุภายนอกในระดับพื้นฐานเท่านั้น คือเป็นการมีความรัก ความเข้าใจ และการมีสติสัมปชัญญะในระดับต้นเท่านั้นส่วนความสุขภายในหรือนิรามิสสุขของพุทธจริยศาสตร์ คือความสุขทางใจในระดับที่สูงขึ้นมาคือการที่จิตใจสงบเป็นสมาธิ ความไม่อาฆาตพยาบาทจองเวร ความอิมใจอันเกิดจากการประกอบคุณความดี และในระดับสูงสุด คือ การดับกิเลสเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่านิพพาน